

Деревянко Б.В. Щодо підвищення ефективності використання майна навчальних закладів. *Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих науковців*: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: Юридична лінія, 2012. С. 125–127.

ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

К.ю.н., доцент, Деревянко Богдан Володимирович,
Завідувач кафедри господарського та екологічного права
Донецького юридичного інституту МВС України

Для здійснення будь-якої підприємницької або некомерційної господарської діяльності необхідно мати відокремлене майно. В.С. Щербина серед обов'язкових елементів правового статусу суб'єкта господарського права виділяє правовий режим його майна [1, с. 8]. Не є виключенням і навчальні заклади (далі – НЗ).

У збільшенні майнової бази НЗ крім них самих повинні бути зацікавлені держава і суспільство. Проте якщо держава повинна фінансувати сферу освіти, на що вказує норма пункту 2 статті 61 Закону України «Про освіту», а тому й за посередництва відповідних міністерств здійснювати забезпечення НЗ майном, то недержавні суб'єкти господарювання та окремі громадяни й іноземці не мають зобов'язань щодо забезпечення майном українських НЗ [2]. Здійснювати це вони можуть із власної ініціативи і з певною власною метою. Ця мета може мати позитивну природу, а може і навпаки. Наприклад, іноземні суб'єкти можуть безоплатно надавати українським НЗ майно, що є морально або фізично застарілим, вимагає непомірних витрат енергії та інших ресурсів, не виконує належним чином своїх функцій, стимулює засвоєння учнями знань і вироблення навичок, які деформують особистість та/або слабкого фахівця тощо. Проте хоча і менша частина майна, що передається НЗ іншими суб'єктами господарювання і громадянами, має інноваційний характер. Таке майно пропонуємо вважати перспективними майновими активами НЗ. Питання щодо визначення критеріїв перспективності цих майнових активів необхідно досліджувати окремо. Так само як і питання про надання пільг потенційним інвесторам, які передають НЗ перспективні майнові активи.

Деревянко Б.В. Щодо підвищення ефективності використання майна навчальних закладів. *Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих науковців*: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: Юридична лінія, 2012. С. 125–127.

Наявність коштовних основних фондів у НЗ, відповідність їх сучасним технічним, технологічним, інформаційним вимогам, віднесення їх до перспективних майнових активів НЗ ще не гарантує отримання конкурентних переваг на ринку освітніх та інших послуг. Не менш важливим є підвищення ефективності використання цього майна керівництвом та працівниками НЗ.

Майно суб'єктів господарювання - НЗ повинно окупатися – приносити НЗ, який ним володіє, користується, а може ще й розпоряджається, більші матеріальні та нематеріальні доходи і переваги у порівнянні із його власною вартістю. Взагалі ефективність використання майнової бази НЗ пов'язана з інноваційним розвитком останніх. Є.А. Огаренком серед стратегічних напрямів розвитку вищої освіти пропонується зміцнення і модернізація матеріально-технічної бази і інфраструктури освітніх установ [3, с. 70]. П.В. Нестеренко пропонує передавати майно державних та приватних ВНЗ, яке не використовується при провадженні освітньої діяльності, на підставі договору в управління СПД, який збереже це майно, буде використовувати його за цільовим призначенням, а отримані прибутки від його використання у господарському обороті передасть власникові ВНЗ або вигодонабувачу, в якості якого може виступати ВНЗ [4]. Такі пропозиції виглядають цілком слушними з огляду на можливу відсутність знань та навичок механізмів здійснення підприємницької діяльності у керівництва НЗ. Але з іншого боку, у першого керівника НЗ будь-якого рівня обов'язково є заступники або працівники, які знають різні напрями діяльності НЗ і є у них професіоналами (головний економіст, юрисконсульт, головний бухгалтер, завідувач господарством, комірник, завідувач гаражем тощо). Обов'язком цих осіб є допомога керівнику НЗ в організації максимально ефективного використання майна НЗ. Тому цей аргумент на користь передання ВНЗ майна для управління суб'єкту підприємництва не є основним. Скоріше тут може виникнути питання, що ВНЗ державної або комунальної форми власності мають майно на праві оперативного управління, що не дозволяє використовувати це майно самому

Деревянко Б.В. Щодо підвищення ефективності використання майна навчальних закладів. *Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих науковців*: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль: Юридична лінія, 2012. С. 125–127.

ВНЗ у підприємницькій діяльності (У цьому зв'язку можна навести приклад, коли у статуті державних ВНЗ вказувалося, що майно знаходиться на праві оперативного управління. При цьому такі ВНЗ на основі своїх будівельних підрозділів та бригад утворювали нові суб'єкти господарювання, яким передавали майно на праві господарського відання. Тобто ці будівельні фірми були суб'єктами підприємництва. Така ситуація мала місце у багатьох містах України через недогляд державних реєстраторів та незнання ними загальнотеоретичного правила, згідно з яким майно, що знаходиться у суб'єкта господарювання на певному правовому режимі, не може бути передано іншому суб'єкту для використання на більш високому правовому режимі. На сьогоднішній день така ситуація не має місця). Проте крім передачі майна СПД жодним НПА не заборонено НЗ передавати майно в оренду (якщо майно у НЗ на праві господарського відання або оперативного управління – то за умови отримання згоди власника згідно із установчими документами НЗ та НПА).

Отже, розгляд майнової основи господарювання НЗ дозволяє зробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання майнової основи господарювання НЗ, які полягають у необхідності передавати в управління або оренду СПД на основі відповідних договорів майнових активів, що тимчасово не використовуються НЗ.

Література:

1. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права : монографія / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
2. Про освіту: Закон України від 23 травня 1991 року № 1060—ХІІ / Верховна Рада УРСР // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 34. — Ст. 451.
3. Огаренко Є.А. Удосконалення нормативно-правової бази регулювання сфери вищої освіти в Україні // Наше право. — 2009. — № 3. — С. 65—71.
4. Нестеренко П.В. Вищі навчальні заклади як суб'єкти майнових правовідносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України. — Х., 2008. — 20 с.